

ANALÝZA DAT ŠETŘENÍ KAM 2011

RELIGIOZITA ČESKÉ MLÁDEŽE NA ZÁKLADĚ VÝBĚROVÉHO ŠETŘENÍ

PhDr. DANA HAMPLOVÁ, Ph.D.

Filozofická fakulta UK

SRPEN 2011

Obsah

1. Úvod	3
2. Cíl analýzy	4
3. Přehled hlavních zjištění šetření KAM 2011	5
4. Podrobnější výsledky šetření KAM 2011	7

1. Úvod

Řada sociologických šetření naznačuje, že mladí lidé představují skupinu s nejmenším zájmem o náboženství, víru a náboženské aktivity a zároveň jsou skupinou nejnižším podílem jedinců hlásících se k nějaké církvi nebo náboženskému vyznání^{1 2}. Z výzkumů náboženství, které se uskutečnily v posledních dvou desetiletích, se navíc zdá, že mezi mladými lidmi dochází k výraznému odklonu od přesvědčení, že existuje nějaká forma posmrtného života³. Na základě těchto skutečností se proto obvykle uvádí, že věk je jedním z klíčových determinantů víry a religiozity obecně. Na pozadí tohoto argumentu pak stojí předpoklad, že náboženská a víra ve společnosti postupně mizí s tím, jak umírají starší generace.

Bližší pohled na sociologická data a další statistiky však podobně jednoduchý obraz české sekularizované mládeže komplikuje. Například srovnání výsledků Sčítání lidu z roku 1991 a 2001 naznačuje, že zatímco tradiční lidové církve opravdu vymírají, menší církevní uskupení evangelikálního typu jsou naopak v nábore nových členů poměrně úspěšná a – co je z podstatné – nacházejí oporu především mezi mladšími ročníky⁴. Jednoduchý obraz české sekulární mládeže dále zpochybňuje i vysoká popularita tzv. alternativní religiozity, tj. náboženských představ, které nepatří do oficiální věrouky tradičních historických církví. Příkladem podobného typu religiozity může být četba horoskopů nebo víra ve schopnosti léčitelů, novopohanství, věštění nebo čtení karet, ale třeba i zájem o parapsychologii, různé meditační techniky, jógu, východní medicínu, homeopatii nebo New Age. Tento typ religiozity je totiž v české společnosti značně rozšířený i ve srovnání s dalšími evropskými společnostmi a navíc se zdá zasahovat populaci bez ohledu na věk.

Jak tedy vypadá duchovní a spirituální profil české mládeže? Běžná sociologická šetření nám v tomto ohledu poskytují jen omezené informace, neboť cílovou skupinou většiny specializovaných šetření religiozity bývá dospělá populace České republiky ve věku 18+. Výjimečným zdrojem je v tomto ohledu šetření středoškolské mládeže uskutečněné Křesťanskou akademií mládeže – KAM 2011 (sběr dat zajistila agentura Focus). Jedná se o reprezentativní vzorek studentů druhých a třetích ročníků středních škol. Celkem bylo dotazováno 6.911 chlapců a dívek na 149 školách v 30 obcích.

Při zpracování dat nás zajímají nejen postoje ke křesťanství a církvím, ale zájem o duchovní a spirituální fenomény obecně. Výsledky prezentujeme ve dvou krocích. V oddíle 3 shrnujeme základní poznatky vyplývající z analýz a v oddíle 4 se k jednotlivým tématům a otázkám vracíme podrobněji. Ve většině případů rozlišujeme mezi chlapci a dívkami, protože jejich postoje k náboženským a duchovním otázkám se často zásadně liší.

¹ Hamplová, Dana, Blanka Řeháková. 2009. *Česká religiozita na počátku 3. tisíciletí*. Sociologické studie 09:2. Praha: SOU AV ČR.

² Laudátová, M., R. Vido. 2010. "Současná česká religiozita v generační perspektivě". *Sociální studia* 7

³ Nešporová, Olga. 2009. "Smrt jako konec, nebo začátek?". *Lidé města/Urban People* 11

⁴ Hamplová, Dana, Blanka Řeháková. 2009. *Česká religiozita na počátku 3. tisíciletí*. Sociologické studie 09:2. Praha: SOU AV ČR.

2. Cíl analýzy

Cílem této studie je popsat spirituální a duchovní profil české středoškolské mládeže na základě šetření KAM. Tato sonda se soustředila na obsahy náboženské víry, postoje k církvi, hledání smyslu života, důležitost pocitu štěstí a svobody, důležitost vědomí, že je mladý člověk přijímán a otázky svědomí. Při analýze dat věnujeme hlavní pozornost následujícím otázkám:

- Čemu čeští středoškoláci věří? Zajímají se o Boha a duchovní fenomény?
- Lze mezi českou mládeží identifikovat věřící a jedince se zájmem o náboženské a spirituální docházky? Jaké jsou charakteristiky těchto skupin?
- Jak vnímají mladí lidé církvev?
- Proč chodí lidé do kostela?
- Souvisí náboženské názory a víra s dalšími životními postoji?

3. Přehled hlavních zjištění šetření KAM 2011

3.1. Víra a spiritualita – základní zjištění

Výsledky šetření ukazují, že víra v nemateriální svět i zájem o duchovní záležitosti jsou mezi českou mládeží rozšířené, i když křesťanská víra je v menšině.

- 60 procent dotazovaných chlapců a děvčat uvedlo, že věří, že existuje něco víc než jen viditelný materiální svět. Víra v nemateriální svět je přitom častější mezi dívkami (63 procent) než mezi chlapci (55 procent). Téměř čtvrtina dotazované mládeže sice nebyla o existenci nemateriálního světa přesvědčena, ale neodmítala ji.
- Jasně přesvědčení o existenci Boha není mezi mladými lidmi příliš rozšířené. Pouze 11 procent dotazovaných studentů uvedlo, že věří, že existuje Bůh a že je Bůh zajímavý. Chlapci a dívky, kteří věří, že Bůh neexistuje, nebo které existence Boha nezajímá, jsou však mezi českou mládeží v menšině (38 procent). Nezájem o Boha je opět častější u chlapců než u dívek (46 procent chlapců a 32 procent dívek).
 - 56 procent lze označit za hledající (věří v Boha a zajímají se o něj, nebo alespoň věří v něco nad námi).
 - Specifickou skupinu představují mladí lidé, kteří věří v existenci Boha, ale uvádí, že je Bůh nezajímavý. Nejčastěji se jedná o chlapce a děvčata z křesťanských rodin, kteří se formálně hlásí k nějakému náboženskému vyznání.
- Přibližně tři čtvrtiny studentů lze zařadit mezi „spirituální jedince“ se zájmem o duchovní a spirituální otázky či neodmítající možnost nemateriálních jevů, jejich postoje však nelze označit jako křesťanskou víru (76 procent), 17 procent lze označit za „ateisty“ a 7 procent za „věřící křesťany“ a (definice viz oddíl 4.4, strana 14)
 - Většina „věřících křesťanů“ pochází z rodin, kde se alespoň jeden rodič hlásí k náboženskému vyznání
- Náboženské a spirituální postoje české mládeže jsou často mlhavé a inkonzistentní.
 - Pětina z těch, kdo odmítli existenci něčeho víc než jen viditelného materiálního světa, odpověděla, že „nad námi něco je“ nebo „že existuje Bůh“.
 - Polovina z těch, kdo zaškrtnuli, že „Ježíš je Boží Syn“, uvedla, že věří, že Bůh existuje.

3.2. Církev a Bible – základní zjištění

Výzkum KAM 2011 zjišťoval jak církevní příslušnost (náboženské vyznání), tak postoje k církvím. Církev jsou obecně považovány za nedůvěryhodné.

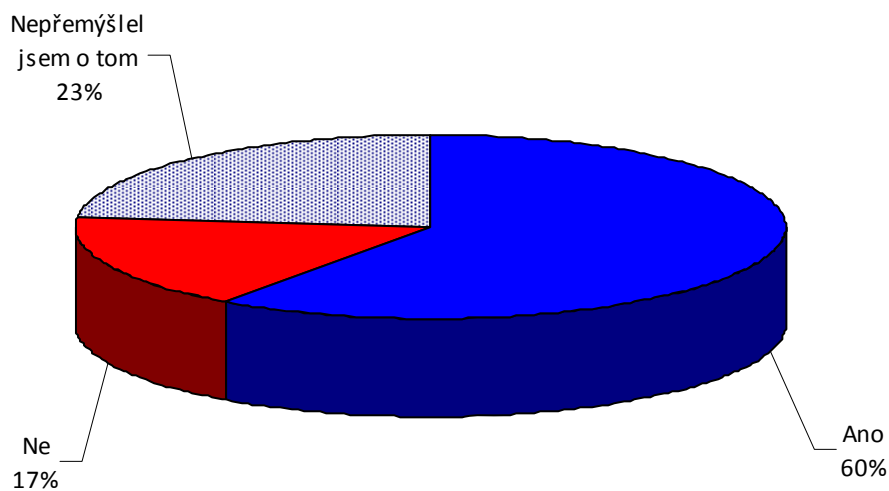
- Církevní příslušnost mezi českou mládeží je nízká. Pouze 25 procent dotazovaných chlapců a dívek uvedlo církevní příslušnost nebo nějaké náboženské vyznání, 13 procent dotazovaných se označilo za římské katolíky a 5 procent se přihlásilo k jiné církvi.
- 5 procent dotazovaných se přihlásilo k nekřesťanskému vyznání, mezi nekřesťanskými náboženstvími se nejčastěji objevoval „jedismus“ či rytíři Jedi a Buddhismus.
- Církev jsou považovány za nedůvěryhodné. Negativní pohled na církev je daný především neochotou se podřizovat vnějším morálním pravidlům.
- Jen málo mladých Čechů spojuje chození do kostela se „společenstvím věřících“. Platí to i o těch, které jsme zařadili do kategorie „věřící křesťané“.
- Méně než 3 procenta dotazovaných chlapců a děvčat uvedla, že Bible je nedílnou součástí jejich života.
- Přibližně třetina respondentů projevila zájem Bibli číst nebo se s ní seznámit.

4. Podrobnější výsledky šetření KAM 2011 – Religiózní názory a postoje

4.1. Víra v nemateriální svět

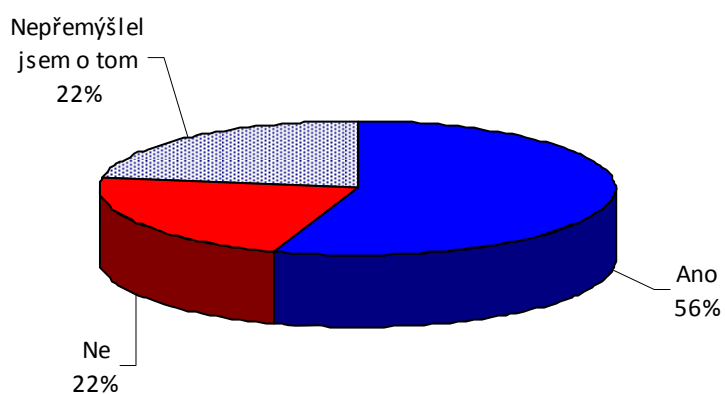
Dotazovaní mimo jiné odpovídali na otázku „Myslíš, že existuje něco víc než jen viditelný materiální svět?“. Studenti mohli vybrat ze tří odpovědí: 1) ano, 2) ne, 3) nevím/nepřemýšlel jsem o tom. Celkově 60 procent dotazovaných uvedlo, že věří, že existuje něco víc než jen viditelný materiální svět, a čtvrtina sice nebyla o existenci nemateriálního světa přesvědčena, ale neodmítala ji. Víra v nemateriální svět přitom byla častější mezi dívkami (63 procent) než mezi chlapci (55 procent). Možnost, že existuje něco více než jen náš viditelný svět přitom odmítala méně než pětina dotazované mládeže. Tento výsledek sám o sobě naznačuje, že čeští studenti nejsou sekularizovaní ateisté, ale zdají se být poměrně otevření možnosti existence nemateriálních a duchovním fenoménů.

Graf 1: Myslíš, že existuje něco víc než materiální svět?

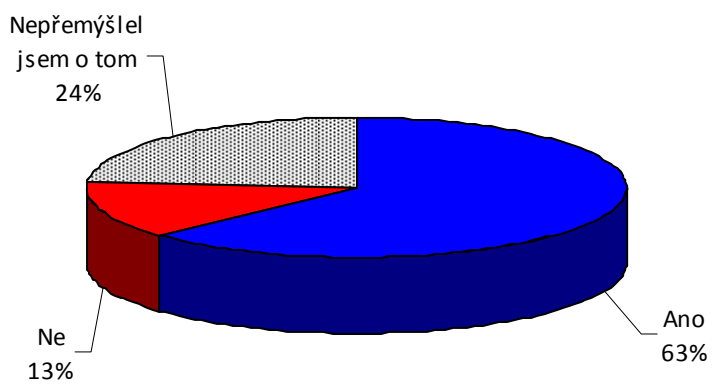
ZDROJ: KAM 2011

**Graf 1a: Myslíš, že existuje něco víc než materiální svět?
Chlapci**

ZDROJ: KAM 2011

**Graf 1b: Myslíš, že existuje něco víc než materiální svět?
Dívky**

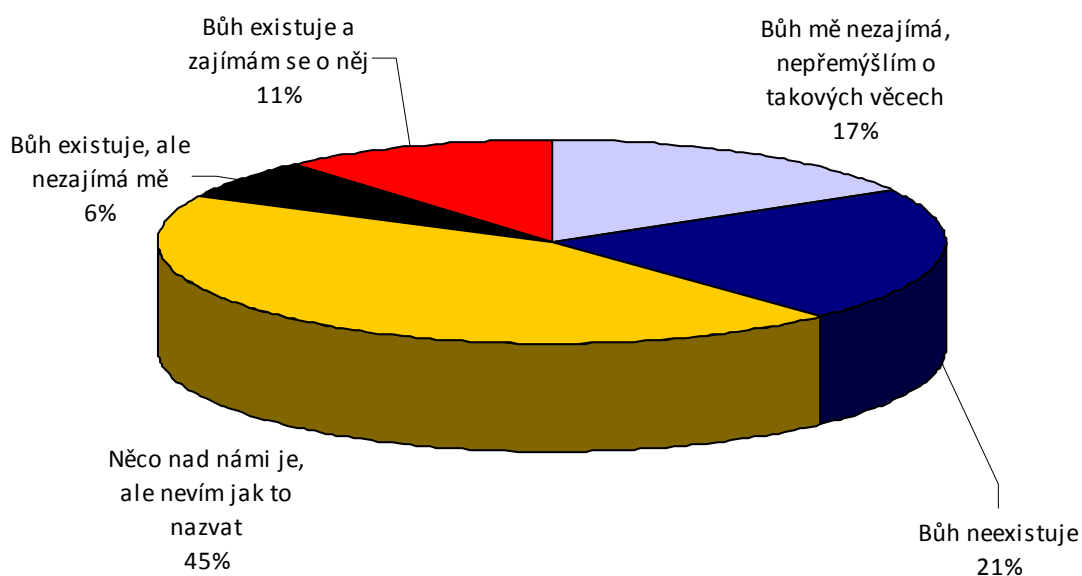

ZDROJ: KAM 2011

4.2. Víra v existenci Boha

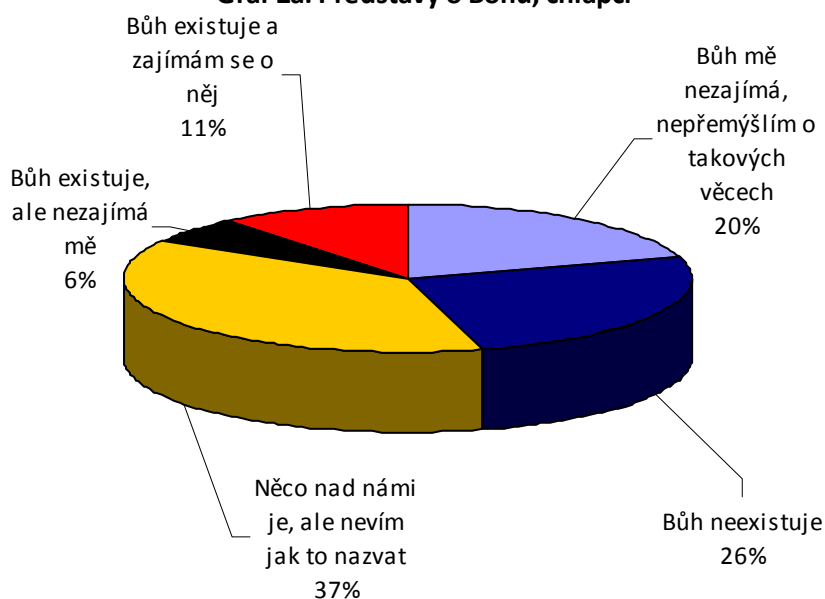
To, že česká mládež nezavrhuje existenci nemateriálního světa a duchovní fenomény, ilustruje i zjištění, že pouze pětina dotazovaných chlapců a dívek odmítala existenci Boha (22 procent). Dalších 17 procent pak uvedlo, že je Bůh nezajímá a že o takových věcech neuvažují. Nejvíce dotazovaných pak bylo přesvědčeno, že „nad námi něco je, ale nevím, jak to nazvat“. Opět platí, že možnost „čehosi nad námi“ připouštějí spíše dívky než chlapci. Jasnou víru v Boha a zájem o něho pak uvedlo přibližně 11 procent dotazovaných. Tento názor zastává přibližně stejný počet chlapců a dívek. Na základě těchto dat jsme 56 procent dotazovaných označili za hledající (tj. těch, kdo věří v existenci Boha, a zajímají se o něj, nebo věří alespoň v existenci něčeho nad námi).

Graf 2: Představy o Bohu

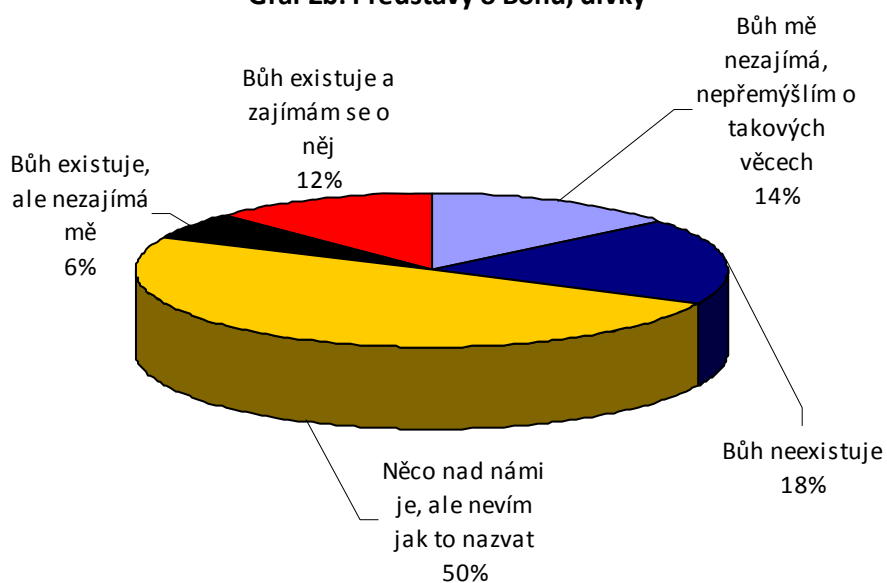

ZDROJ: KAM 2011

Graf 2a: Představy o Bohu, chlapci

Graf 2b: Představy o Bohu, dívky

ZDROJ: KAM 2011

Specifickou skupinu tvoří mladí lidé, kteří sice uznávají, že Bůh existuje, ale přesto je to nezajímá. Tento postoj je častější mezi studenty nižšího typu středních škol než mezi gymnazisty, častější mezi těmi, kdo se hlásí k nějakému náboženskému vyznání, a dětmi z křesťanských rodin (měřeno

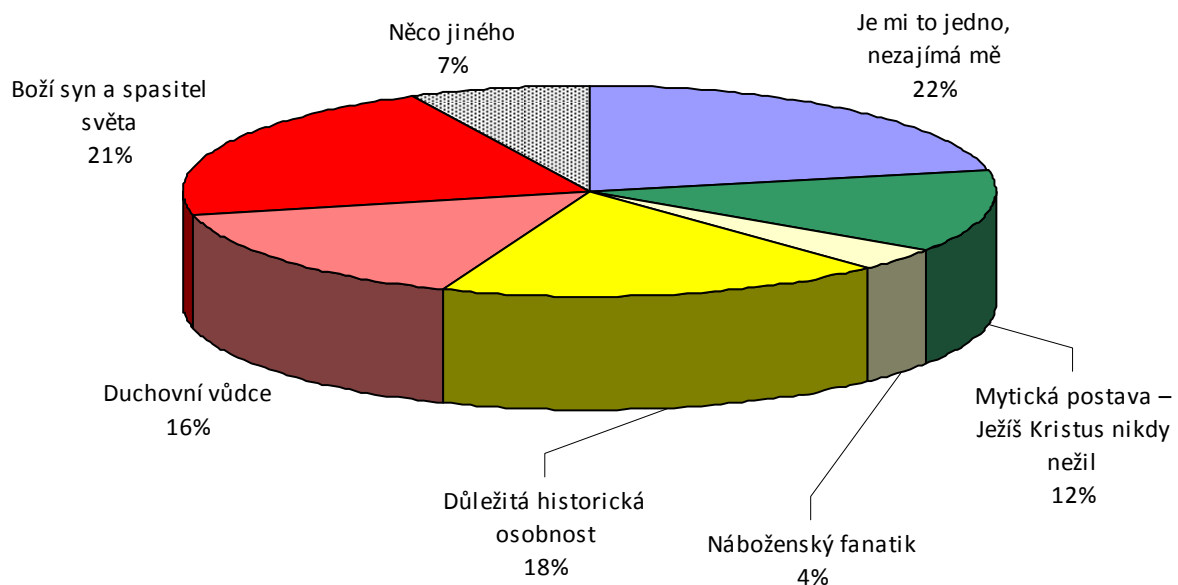
vyznáním matky). Jedná se tedy o skupiny mladých, kteří se nějakým způsobem setkali s vírou setkali, ale ne takovým způsobem, aby je zaujala.

Z grafů 1 a 2 je zřejmé, že mezi mladými Čechy je značně rozšířené povědomí o tom, že existuje něco víc než materiální svět a že nad námi něco nebo někdo je, byť většina neumí tento pocit blíže specifikovat. Musíme však zdůraznit, že srovnání odpovědí na otázku zjišťující víru v Boha a existenci něčeho víc než jen viditelného materiálního světa naznačuje vysokou míru inkonsistence v odpovědích, a tedy značnou nevyhraněnost religiálních postojů. Můžeme to ilustrovat na skutečnosti, že pětina z těch, kteří odpověděli, že nevěří, že existuje něco víc než viditelný materiální svět, zároveň uvedla, že věří, že nad námi něco ne, nebo že věří, že existuje Bůh. Podobně inkonzistentní odpovědi najdeme například i tehdy, pokud se detailně podíváme na názory na osobu Ježíše (viz následující oddíl 4.3).

4.3. Kdo je Ježíš?

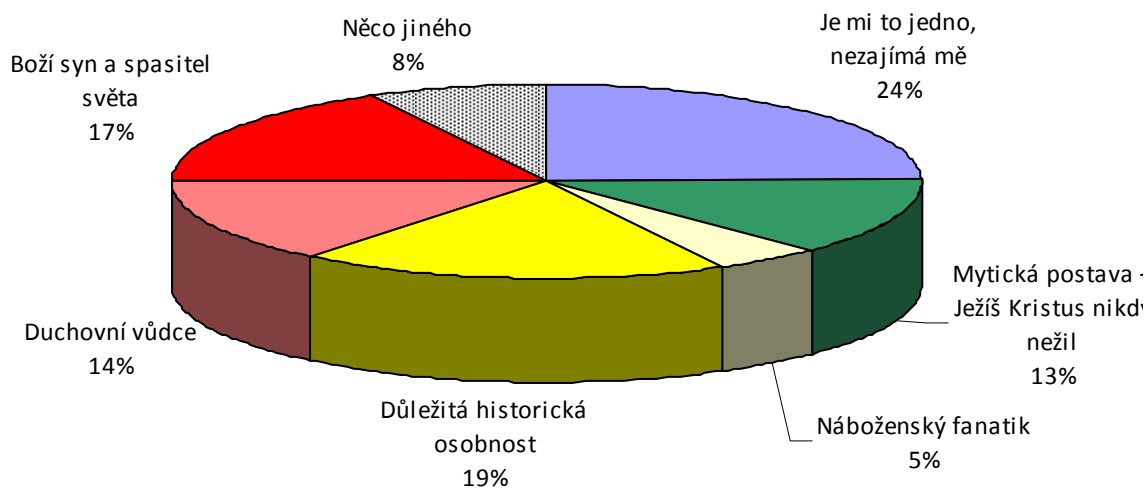
Ve srovnání s relativně nízkým podílem mladých lidí, kteří připouštějí existenci Boha, může být překvapivé, že více než pětina dotazovaných uvedla, že si myslí, že Ježíš je Boží syn a spasitel světa. Podrobnější analýza této odpovědi však naznačuje, že interpretace této otázky je problematická a že ve velké části případů se nejedná o tradiční křesťanskou víru. Pouze polovina z těch, kdo zaškrtnuli, že Ježíš je Boží syn, totiž uvedla, že věří, že Bůh existuje. Celkově tak pouze přibližně desetina ze všech dotazovaných odpověděla, že věří, že existuje Bůh a že Ježíš je Boží syn a Spasitel světa. Data KAM 2011 nám bohužel neumožňují zjistit, co přesně se skrývá za odpovědí „Ježíš je Boží syn“ v případě, kdy daný chlapec a dívka nevěří v Boha. Předpokládali jsme, že podíly rozporuplných odpovědí, mohou být větší v místech, kde je silnější křesťanská tradice (např. Morava) a kde mohou být častější naučené odpovědi, ale žádný jasný regionální vzorec jsme v datech neodhalili.

Graf 3: Názor na Ježíše

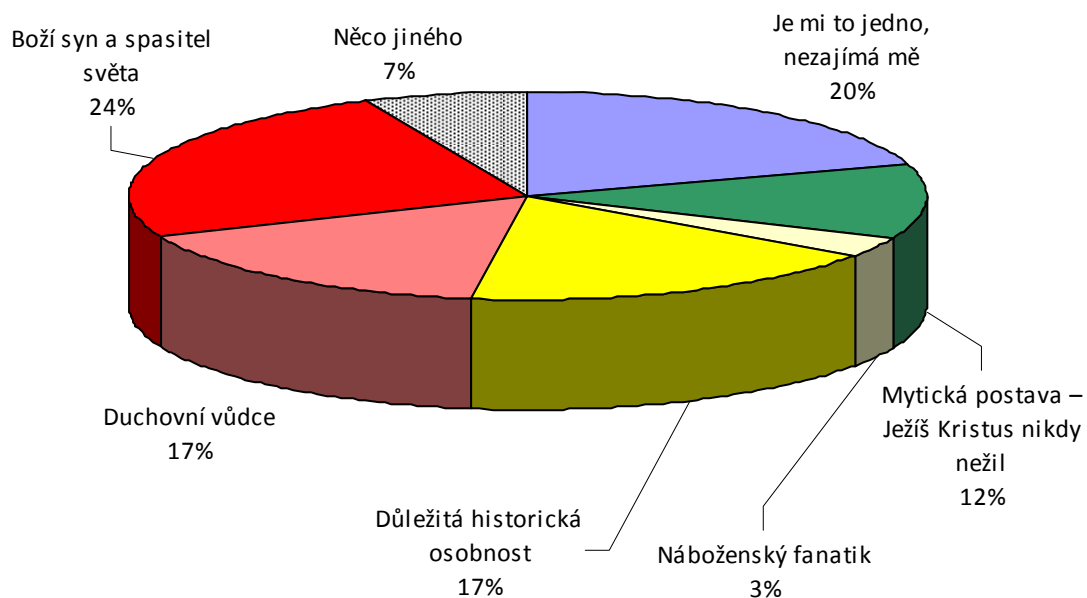

ZDROJ: KAM 2011

Graf 3a: Názor na Ježíše, chlapci

Graf 3b: Názor na Ježíše, dívky

ZDROJ: KAM 2011

4.4. Klasifikace respondentů podle víry a náboženských postojů

Na základě odpovědí na otázky týkající se víry v Boha, názorů na Ježíše a příslušnosti k církvi, jsme respondenty rozdělili do tří kategorií. Do těchto kategorií se nepodařilo zařadit pouze 38 dotazovaných (0,55 procenta vzorku). Zde je však nutné zdůraznit, že se jedná pouze o hrubou kategorizaci, která nemůže brát v úvahu nuance náboženské víry či inkonsistenci odpovědí, především v případě spirituálních jedinců, pro něž je typická nevyhraněnost a mlhavost jejich představ.

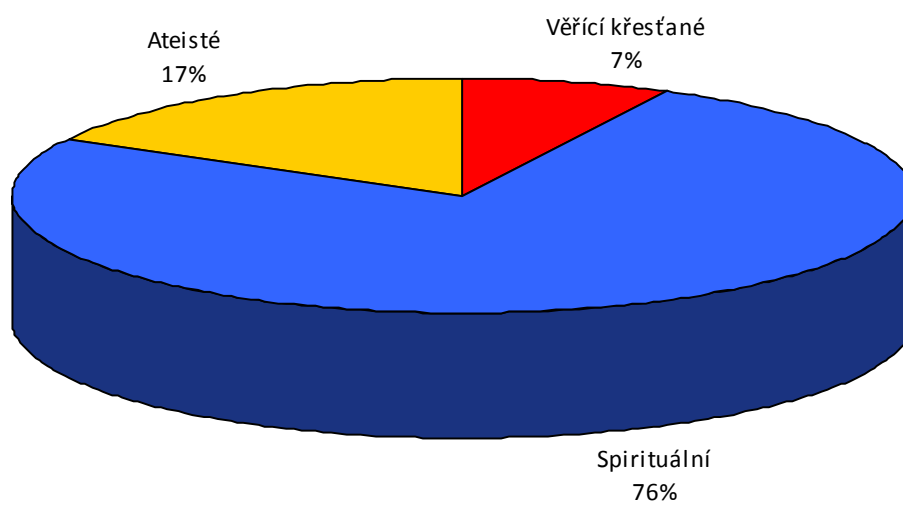
- **„Věřící křesťané“**
 - Jedná se o studenty, kteří odpověděli, že věří v Boha a zajímají se o něj, věří, že Ježíš je Boží syn a Spasitel a hlásí se k nějaké církvi nebo náboženskému společenství (neoznačili se bez vyznání).

- **„Spirituální jedinci“**
 - Tato kategorie zahrnuje jedince, kteří věří v to, že existuje něco víc než viditelný materiální svět, nebo na tuto otázku odpověděli „nevím, nepřemýšlel jsem o tom“. (polovina z těch, kdo vybrali odpověď nevím/nepřemýšlel jsem o tom, uvedla, že věří v Boha nebo v něco nad námi). Jedná se tedy o chlapce a děvčata, kteří neodmítají existenci nadpřirozena či nemateriálního světa, nepatří však do skupiny vyhraněně věřících.

- **„Ateisté“**
 - Jedná se ty, kteří odpověděli, že nevěří, že existuje něco víc než viditelný materiální svět.

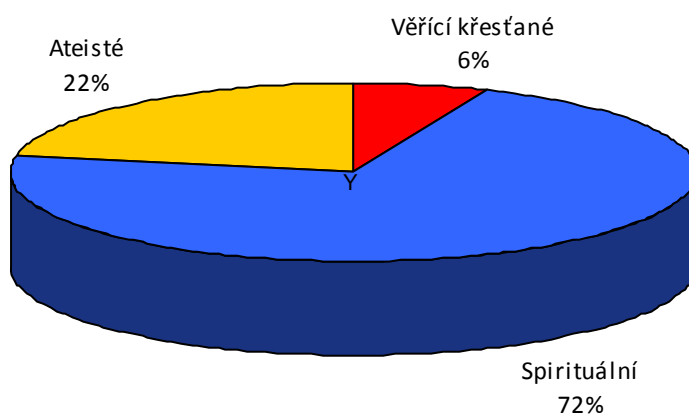
Mezi „spirituální jedince“ lze zařadit přibližně tři čtvrtiny dotazovaných studentů. Opět se jedná častěji o dívky než chlapce. Jako „ateisty“ jsme označili 17 procent dotazovaných, existují však poměrně velké rozdíly mezi chlapci a děvčaty. Zatímco jako „ateistky“ jsme klasifikovali 13 procent studentek, v případě studentů se jednalo téměř o čtvrtinu.

Graf 4: Náboženské typy

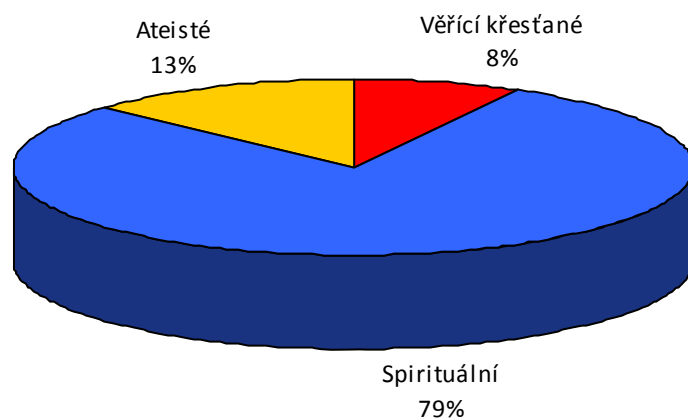

ZDROJ: KAM 2011

Graf 4a: Náboženské typy, chlapci

Graf 4b: Náboženské typy, dívky

ZDROJ: KAM 2011

Data KAM 2011 dokumentují, že víra se do značné míry „dělí“, tj. „věřící křesťané“ pocházejí nejčastěji z rodin s alespoň jedním rodičem, který se hlásí k nějakému náboženskému vyznání (viz Tabulka 1). Z rodin, kde se ani jeden z rodičů nehlásí k náboženskému vyznání, pochází méně než desetina „věřících křesťanů“. Pokud tato čísla vztáhneme na celý vzorek, tedy ne pouze na skupinu věřících, zjistíme, že podíl „konvertitů“, tj. dětí z rodin bez vyznávajících rodičů, které lze zařadit mezi „věřící křesťany“, je méně než 1 procento. Podobně platí, že „ateismus“, tedy odmítání toho, že existuje něco víc než jen viditelný materiální svět je typický spíše pro děti z rodin bez církevního zázemí.

Tabulka 1: Náboženské typy středoškoláků podle náboženského vyznání rodičů, procenta

	Oba rodiče bez vyznání	Alespoň 1 rodič s vyznáním	Celkem N =
Věřící	9.2	90.8	511
Spirituální	72.3	27.7	5196
Ateisté	81.8	18.2	1166
Celkem	69.2	30.8	6873

Zdroj: KAM 2011

Zde musíme upozornit na to, že ačkoliv většina věřících studentů má rodiče, kteří se hlásí k nějakému náboženskému vyznání, neznamená to, že by se děti vyznávajících rodičů automaticky zařazovaly do kategorie věřících křesťanů. Pouze pětinu dětí s alespoň jedním vyznávajícím rodičem lze totiž označit za věřící (viz Tabulka 2). V rodinách, kde se oba rodiče hlásí k náboženskému vyznání, lze mezi „věřících“ zařadit třetinu dětí.

Tabulka 2: Náboženské typy středoškoláků podle náboženského vyznání rodičů, procenta

	Oba rodiče bez vyznání	Alespoň 1 rodič s vyznáním
Věřící	1.0	21.9
Spirituální	79.0	68.1
Ateisté	20.1	10.0
Celkem N =	4757	2116

Zdroj: KAM 2011

„Spirituální“ jedinci jako největší skupina převažují na všech typech škol, relativně největší podíl pak představují na středních odborných školách s maturitou. „Věřící křesťany“ pak lze nejčastěji nalézt na gymnáziích. Zároveň platí, že dvě pětiny „věřících křesťanů“ chodí na gymnázia. Tato skutečnost by však neměla být interpretována jako důsledek větší náboženské otevřenosti gymnazistů. Jedná se spíše o důsledek selekce dětí z věřících rodin na gymnázia.

Tabulka 3: Náboženské typy středoškoláků podle typu školy, procenta

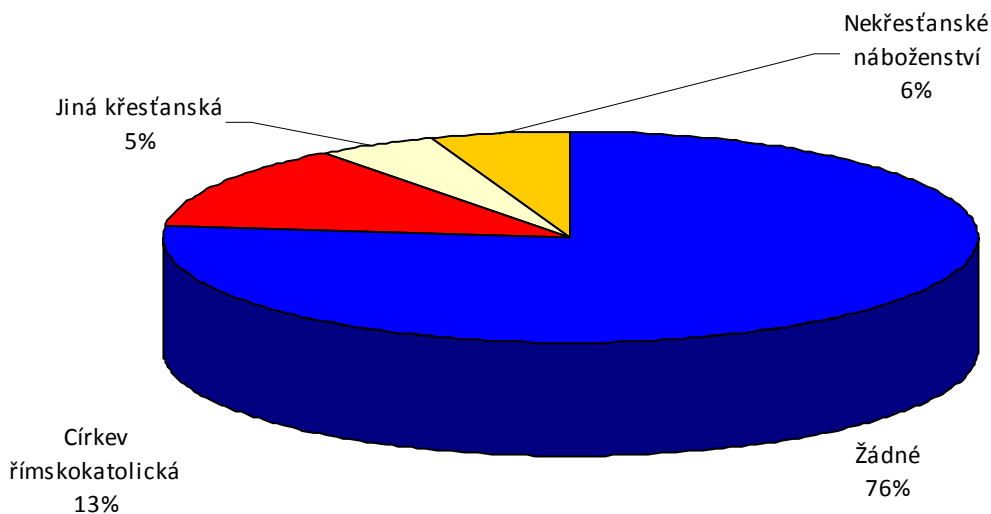
	Učňovské školy	Gymnázia	Střední odborné s maturitou
Věřící	6.2	9.0	6.9
Spirituální	75.0	73.9	77.4
Ateisté	18.8	17.1	15.8
Celkem N =	1694	2375	2804

Zdroj: KAM 2011

4.5. Náboženské vyznání

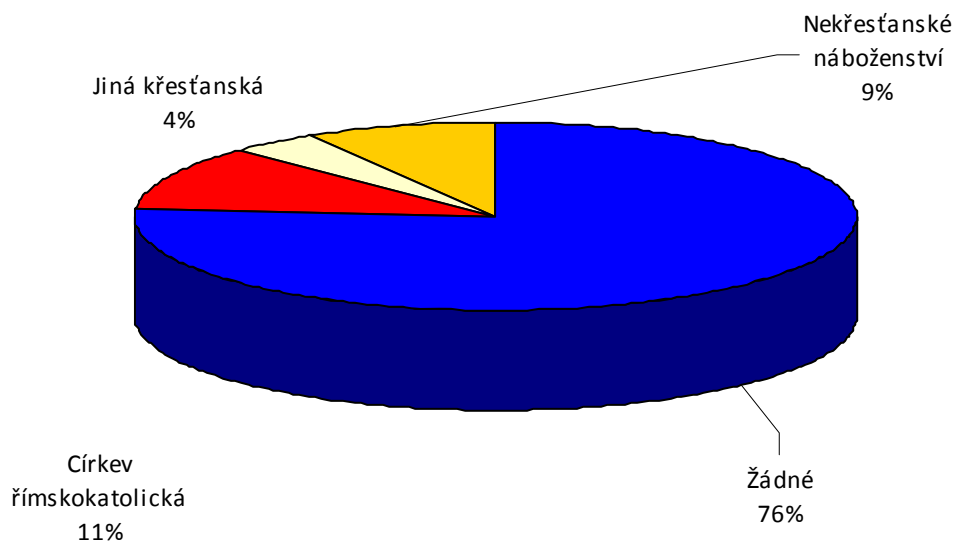
Většina dotazovaných studentů se nehlásí k žádnému náboženskému vyznání. V podílech jedinců bez vyznání se chlapci a dívky příliš neliší a v obou případech přibližně tři čtvrtiny dotazovaných uvedly, že nemají nepatří k žádné církvi ani náboženství. K Církvi římskokatolické se přihlásilo 13 procent respondentů (častěji dívky než chlapci), přibližně 5 procent uvedlo jinou křesťanskou církev a stejný podíl vyznával nějaké nekřesťanské náboženství. Nekřesťanská náboženství převažují mezi chlapci (10 procent chlapců versus 3 procenta dívek) – jedná se tak patrně o jediný ukazatel religiozity, v němž chlapci převažují. Vysvětlení tohoto zdánlivě překvapujícího zjištění leží ve skladbě nekřesťanských náboženství. Nejčastějším nekřesťanským vyznáním byl totiž Jedismus (Jedi rytíř, Jedi síla, církev Dartha Vadera, rytíř Jedi a různé varianty) - k Hvězdným válkám a jejich duchovnímu dědictví se přihlásila celá pětina těch, kdo uvedli nějaké mimokřesťanské vyznání. Tato skutečnost jasně dokumentuje význam současné pop-kultury při formování spirituálního vědomí dnešní mládeže.

Graf 5: Náboženské vyznání

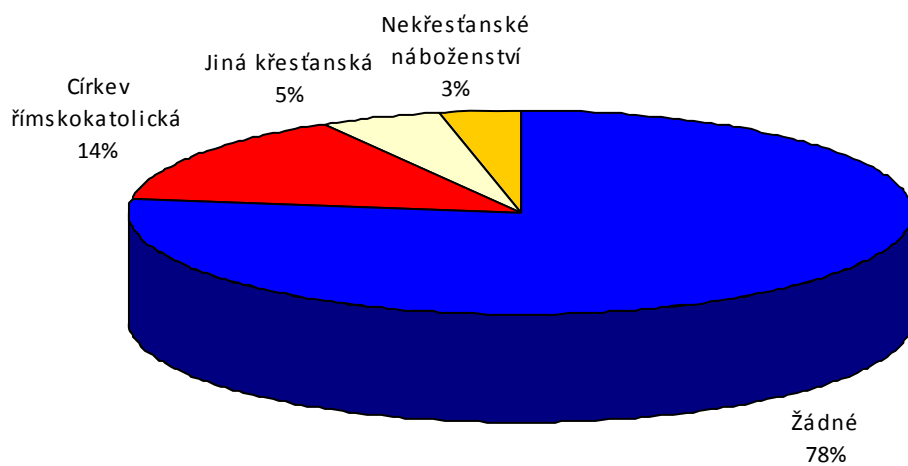

ZDROJ: KAM 2011

Graf 5a: náboženské vyznání, chlapci

Graf 5b: Náboženské vyznání, dívky

Zdroj: KAM 2011

Podrobnější analýzy naznačují, že křesťanské vyznání se z velké části „dědí“ podobně jako víra. Pouze desetina z těch, kdo se hlásí k římskokatolické církvi, pochází z rodin, kde ani jeden z rodičů nepatří do žádné církve. V případě jiných církevních uskupení je podíl konvertitů o něco vyšší (17 procent), vzhledem k malému počtu chlapců a děvčat z jiných církví se však celkově jednalo o velmi malý počet jedinců (54, tj. méně než 1 procento vzorku).

Tabulka 4: Náboženské vyznání podle náboženského vyznání rodičů, odpovědi v procentech

VYZNÁNÍ	Oba rodiče bez vyznání	Alespoň 1 rodič s vyznáním	Celkem N =
Žádné	82.7	17.4	5267
Církev římskokatolická	10.5	89.5	897
Jiná křesťanská	16.8	83.2	322
Jiná mimokřesťanské vyznání	67.8	32.2	382

Zdroj: KAM 2011

4.6. Důvěryhodnost církví

Výzkumy religiozity sledující postoje dospělé populace v České republice naznačují, že Češi považují církev na jedny z nejméně důvěryhodných sociálních institucí. Dotazovaným v šetření KAM 2011 proto byla předložena sada vysvětlení, proč jsou církve nedůvěryhodné, a byli požádáni, aby vybrali odpověď, která nejvíce odpovídá jejich názoru. Poslední možnou odpovědí byl výrok „s tvrzeními nesouhlasím, církev je důvěryhodnou institucí“.

Jako důvěryhodnou církev označilo pouze 9 procent respondentů, což by naznačovalo, že důvěra v církev je mezi mládeží velmi nízká, a to ještě nižší než v celkové populaci⁵, musíme si však uvědomit, že otázka byla formulována tak, aby vynutila negativní odpovědi (v jejím základu ležel předpoklad, že církve jsou nedůvěryhodné). Možnost označit církev jako důvěryhodnou instituci navíc byla respondentům nabídnuta až na závěr celé sady výroků, což dále snižuje pravděpodobnost, že bude vybrána. Tabulka 5 by tak neměla být interpretována jako důkaz o relativní důvěryhodnosti církve, ale spíše nabízí odpověď na otázku, které církevní charakteristiky jsou mládeží vnímány jako problematické.

Tabulka 5: Odpovědi na otázku „Dřívější výzkumy ukázaly, že církve patří mezi nejméně důvěryhodné instituce v ČR. Označ prosím tvrzení, které nejlépe vystihuje tvůj názor“, odpovědi v procentech

	Chlapci	Dívky	Celkem
Církve jsou nedůvěryhodné kvůli sexuálním skandálům některých kněží	8.6	6.2	7.3
Církve učí pravidlům, které samy nedodržují	14.3	16.2	15.4
Církve jsou nedůvěryhodné, protože jim jde jen o majetek a moc	11.8	7.3	9.3
Církve se mívají s potřebami dnešního člověka a společnosti	13.5	17.5	15.8
Církve věřícím „vymývají mozky“ a omezují jejich svobodu	23.2	23.2	23.2
Církve jsou nedůvěryhodné kvůli násilí vykonávanému ve jménu církve v historii i dnes	8.8	8.8	8.8
S tvrzeními nesouhlasím, církev je důvěryhodnou institucí	7.9	9.8	9.0
Něco jiného/neuvedeno	12.0	11.0	11.5
Celkem N =	3046	3865	6911

Zdroj: KAM 2011

Jako hlavní zdroj nedůvěryhodnosti církve bylo uvedeno „vymývání mozků“ a „omezování svobody“. Naznačuje to, že v jádru odmítání církve (a do značné míry i křesťanství) je především neochota podřizovat své chování pravidlům a normám. Druhým nejčastějším důvodem byla neschopnost církve nabízet řešení problémů dnešního člověka a pokrytectví. Sexuální skandály, snaha o získání politické

⁵ Pro srovnání můžeme uvést, že v modulu ISSP (International Social Survey Program) – Náboženství 2008 vyjádřilo naprostou důvěru v církve 5 procent dotazovaných, velkou důvěru 9 procent dotazovaných a jistou důvěru 26 procent dotazovaných.

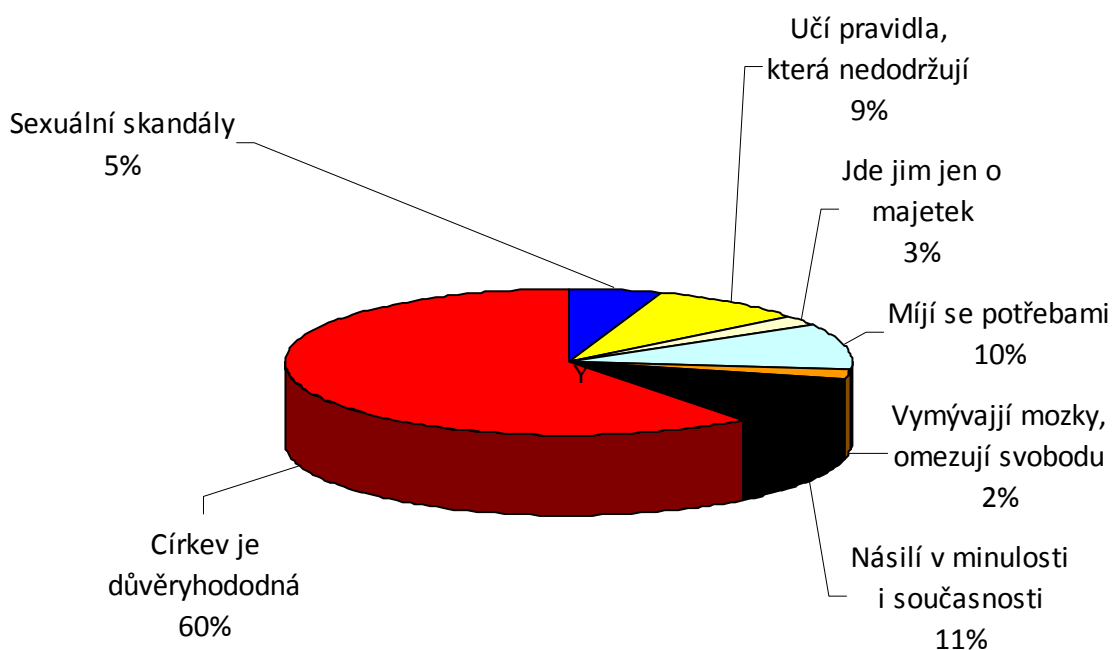
moci a majetku (v českém případě církevní restituce) a násilí spojené s křesťanskou minulostí hrály v odpovědích studentů výrazně nižší roli. Relativní důležitost jednotlivých vysvětlení jsou přitom téměř totožné u dívek i chlapců.

Určité rozdíly v hodnocení nedůvěryhodnosti církví existují mezi různými typy škol. Gymnazisté méně často než studenti nižších typů středních škol poukazovali na sexuální skandály kněží a o něco méně často vybírali možnost „vymývání mozků/omezování svobody“, častěji než žáci učňovských škol však poukazovali na historické důvody (násilí v minulosti, případně i současnosti) a neschopnost církví dotýkat se potřeb dnešních lidí.

Jak ukazují grafy 6a-6c, postoje k církvi velmi silně souvisejí s religiózní orientací jedince. Může se přitom jednat o obousměrný vliv – názory na církve mohou ovlivňovat to, čemu mladí lidé věří, a to, čemu mladí lidé věří, může ovlivňovat jejich postoje k církvi. Jinými slovy je možné, že ti, kdo odmítají církevní instituce, mohou na základě negativního obrazu církve odmítat i křesťanství. To může být případ především spirituálních jedinců, kteří sice často v „něco“ věří, křesťanství je však nezajímá. Zároveň však platí, že lidé, kteří mají příznivější postoj ke křesťanské víře, hodnotí i církve lépe.

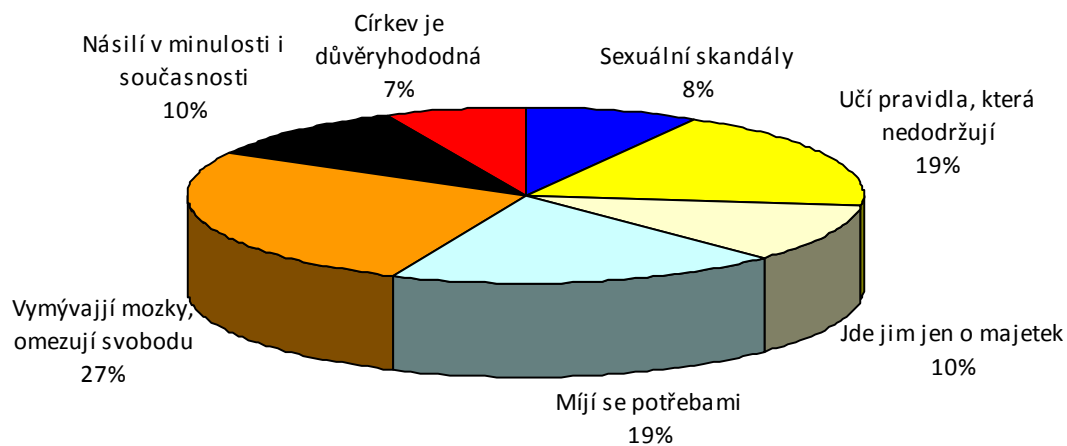
Z dat KAM 2011 jasně vyplývá, že „spirituální jedinci“ a „ateisté“ mají k církvim výrazně odmítavější vztah než „věřící křesťané“. Celá polovina „věřících křesťanů“ odmítla negativní výroky a uvedla, že církve považují za důvěryhodnou instituci. Stejně pozitivní postoj zaujalo jen přibližně pět procent „ateistů“ a „spirituálních“. Obě tyto skupiny vnímají církve především jako místo omezování svobody.

Graf 6: Postoje k církvim podle "věřících křesťanů"

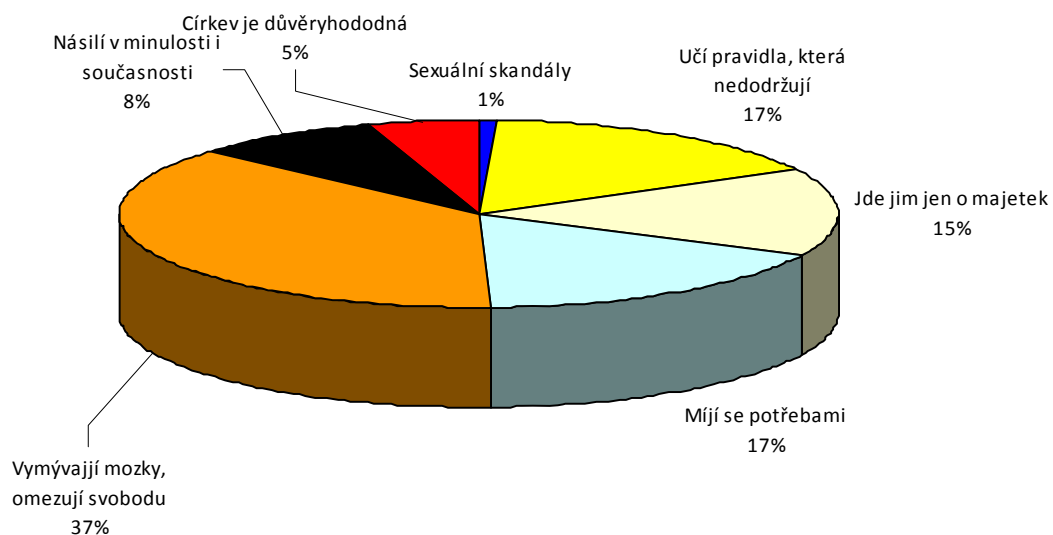

ZDROJ: KAM 2011

Graf 6b: Postoje k církvím podle "spirituálních jedinců"

Graf 6c: Postoje k církvím podle "ateistů"

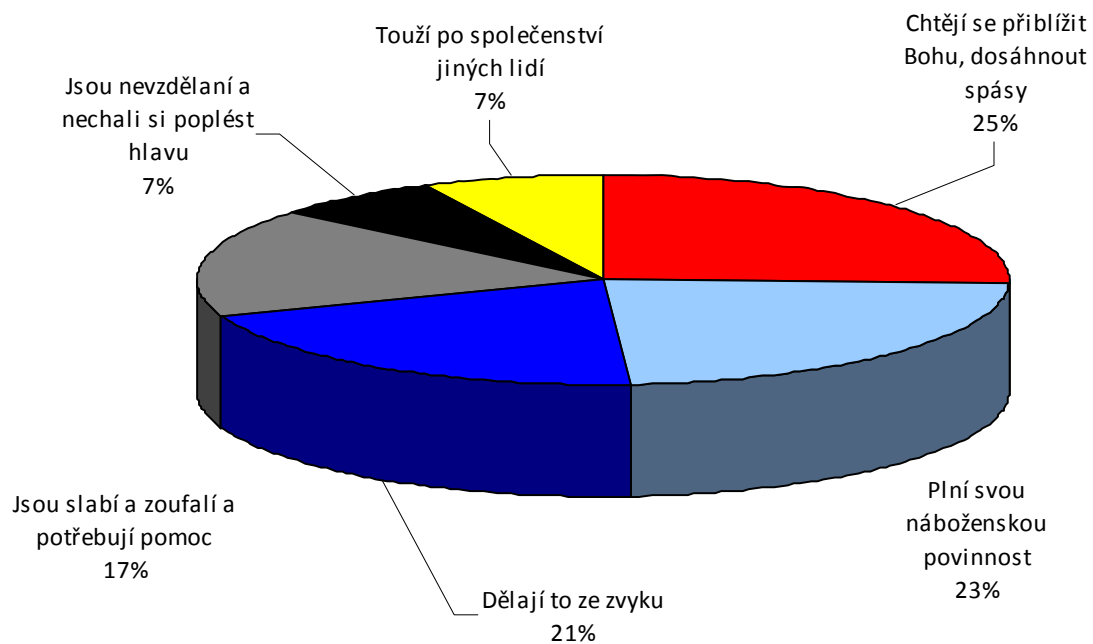

ZDROJ: KAM 2011

4.7. Proč lidé chodí do kostela?

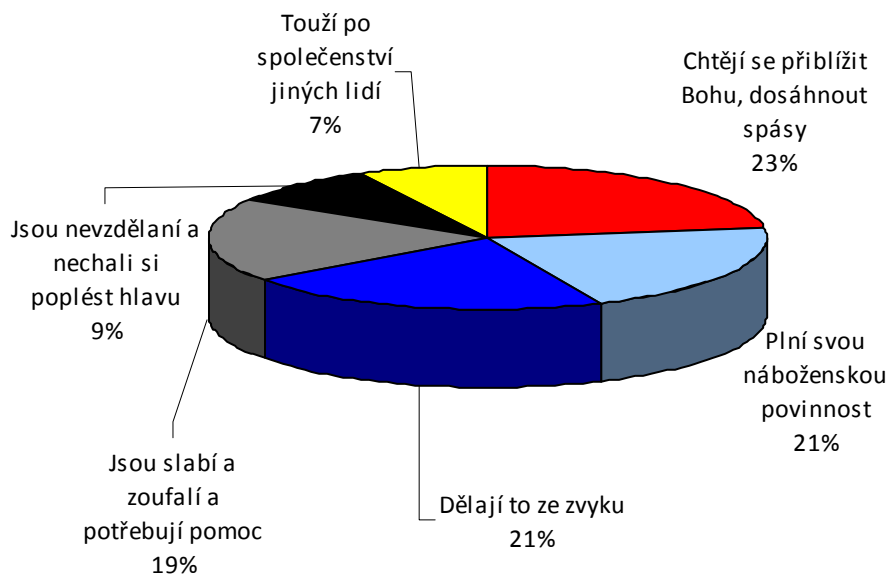
Respondenti šetření KAM měli odpovědět i na otázku, proč si tedy myslí, že lidé chodí do kostela. Mohli přitom vybírat tři odpovědi. Mezi nejčastěji udávané důvody patřila snaha přiblížit se Bohu a dosáhnout spásy, v těsném závěsu pak následovala náboženská povinnost a zvyk. Ačkoliv více dívek než chlapců uvedlo, že lidé chodí do kostela ve snaze přiblížit se Bohu, rozdíly mezi pohlavími byly celkově velmi malé. Naopak možnost, že církvev či kostel jsou místem setkávání se s dalšími lidmi společenstvím, byla vnímána jako důvod k návštěvě kostela pouze jeden dotazovaný ze čtrnácti.

Graf 7: Důvody, proč lidé chodí do kostela

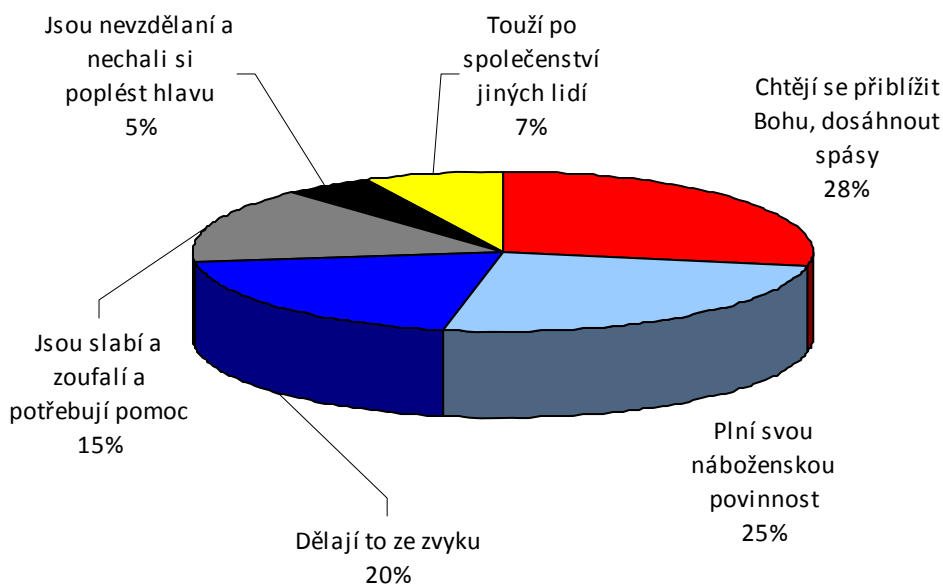

ZDROJ: KAM 2011

Graf 7a: Důvody, proč lidé chodí do kostela, chlapci

Graf 7b: Důvody, proč lidé chodí do kostela, dívky

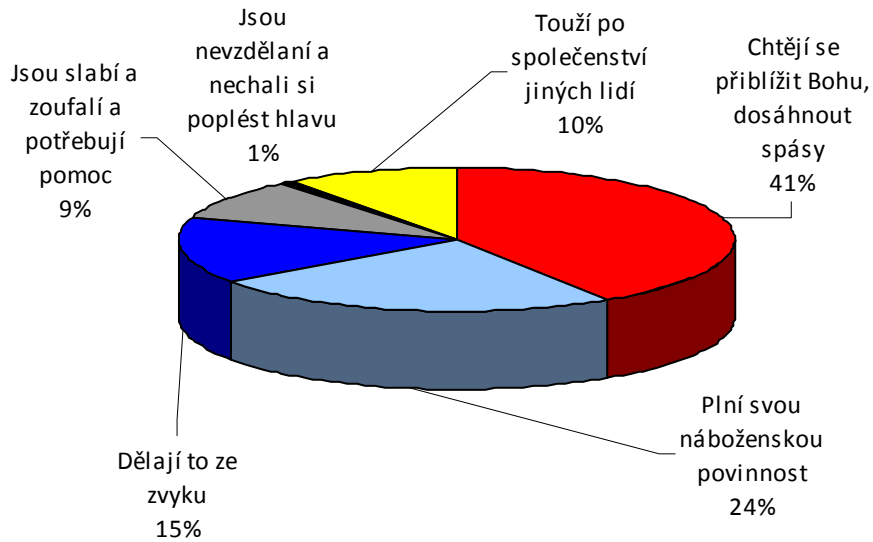
ZDROJ: KAM 2011

Určitě nepřekvapí, že bohoslužby jako místo setkávání se s Bohem, vybírali především „věřící křesťané“ (41 %), překvapivě vysoký počet z nich však uvedl i možnost „ze zvyku“ nebo „ve snaze plnit náboženskou povinnost“ (dohromady 39 %). Ani mezi „věřícími křesťany“ nebyl příliš rozšířený názor, že v chození do kostela může hrát svoji roli společenství s jinými křesťany.

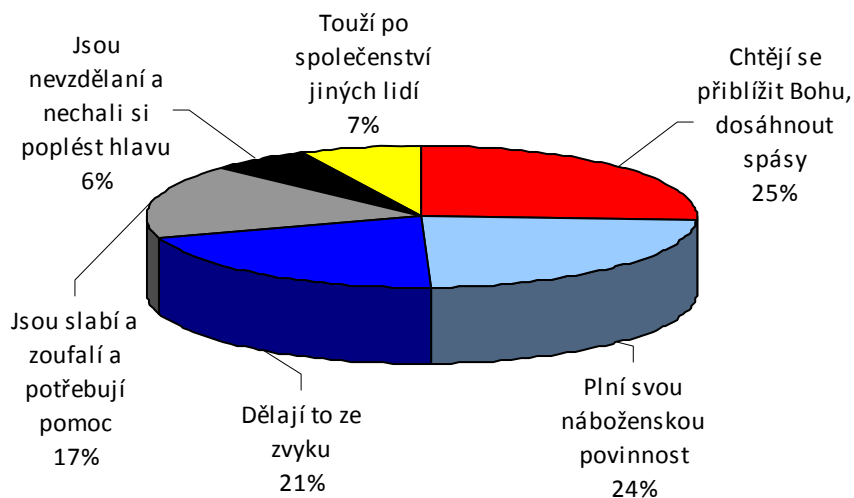
Jako zvyk nebo náboženskou povinnost vidí bohoslužby 45 procent „spirituálních jedinců“ a pouze čtvrtina z nich si myslela, že lidé chodí do kostela, protože se chtějí přiblížit Bohu. Téměř pětina z nich

pak vybrala možnost jsou slabí a zoufalí. Postoje „ateistů“ jsou pak podobné postojům „spirituálních“.

Graf 8a: Důvody, proč lidé chodí do kostela podle věřících křesťanů

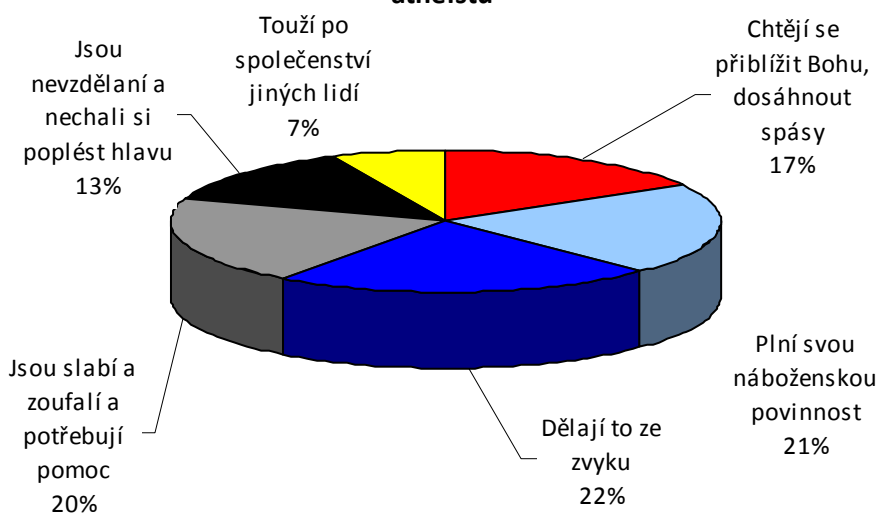

Graf 8b: Důvody, proč lidé chodí do kostela podle spirituálních jedinců

ZDROJ: KAM 2011

**Graf 8c: Důvody, proč lidé chodí do kostela podle
atheistů**

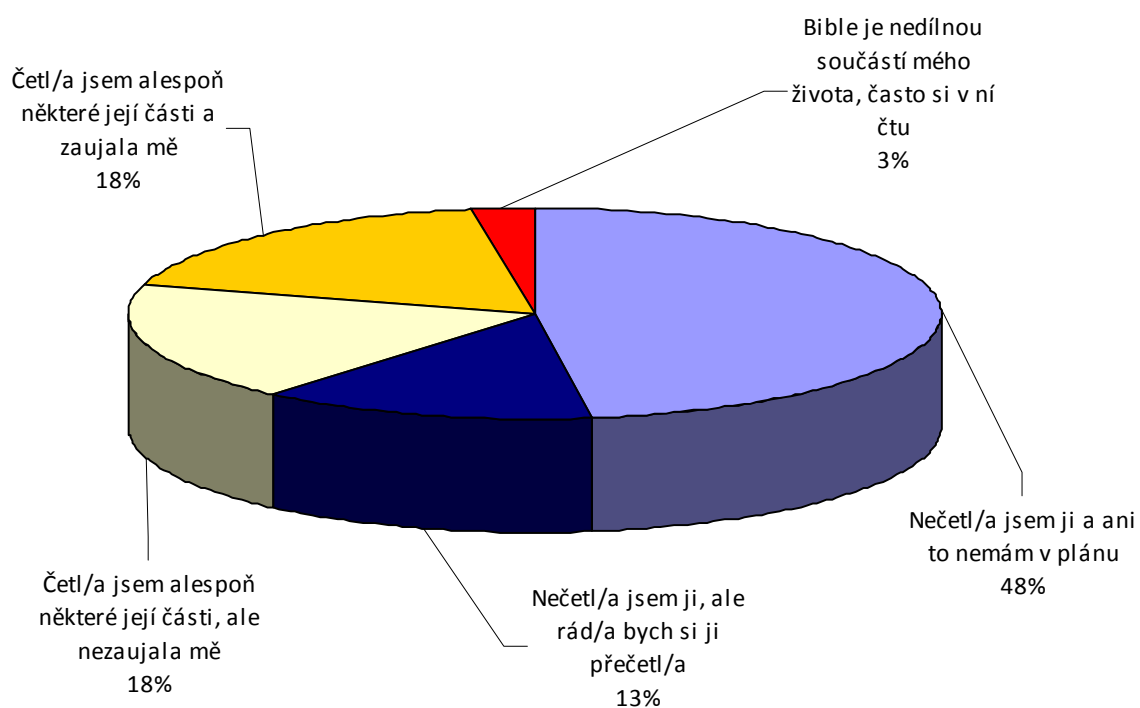

ZDROJ: KAM 2011

4.6. Bible

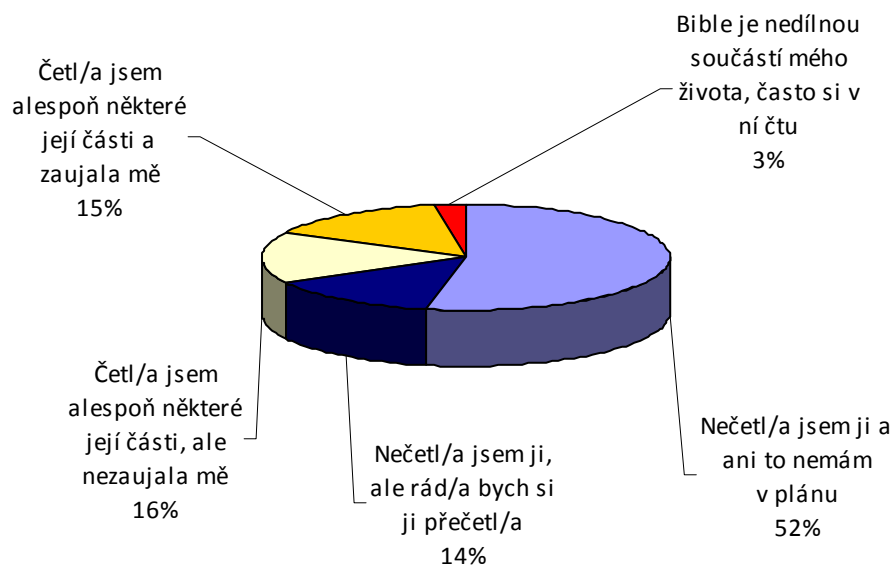
Pouze méně než tři procenta dotazovaných chlapců a dívek uvedla, že je Bible nedílnou součástí jejich života a často si v ní čtou. Naopak téměř polovina z nich Bibli nikdy nečetla a nemá to ani v plánu. Podíl těch, kdo Bibli nikdy nečetl a nemá to ani v zájmu, je vyšší mezi chlapci než mezi dívkami. Tento rozdíl je však daný především tím, že se už vyšší podíl dívek s Bibli setkala. V případě obou pohlaví platí, že ze studentů, kteří někdy přečetli části Bible, polovinu nijak nezaujala.

Graf 9: Názory na Bibli

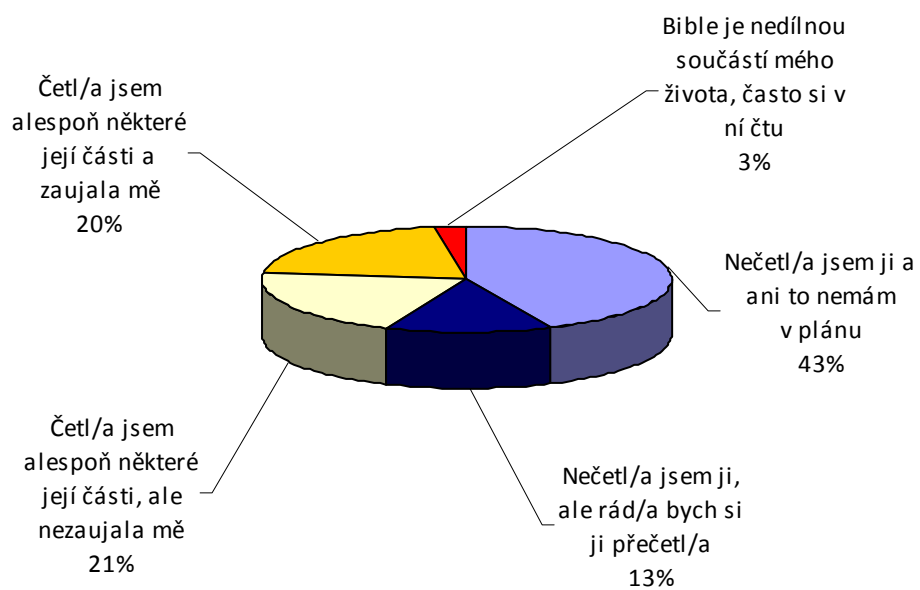

ZDROJ: KAM 2011

Graf 9a: Názory na Bibli, chlapci

Graf 9b: Názory na Bibli, dívky

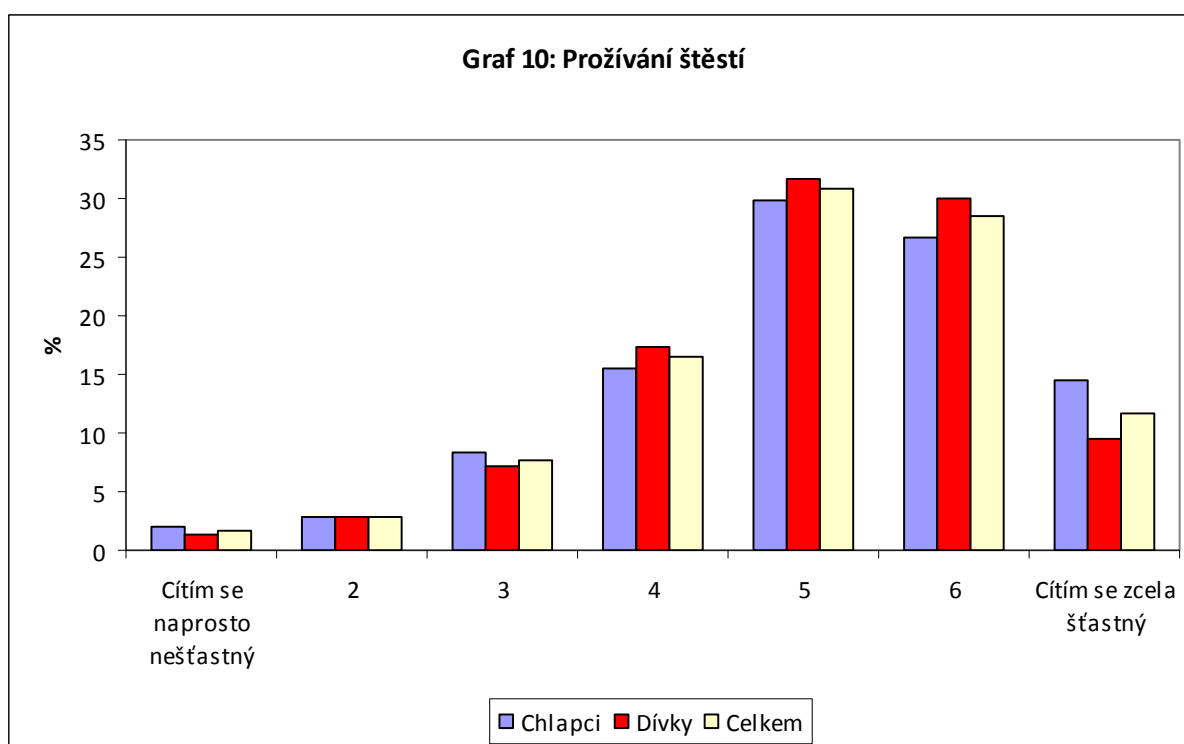
ZDROJ: KAM 2011

5. Životní postoje

Kromě religiálních charakteristik šetření KAM zjišťovalo i vybrané životní postoje. Zaměřovalo se přitom na pocit štěstí, prožívání svobody, pocit, že je člověk přijímán, a pocity viny. V následující části se zabýváme tím, zda se „věřící křesťané“, „spirituální jedinci“ a „ateisté“ liší v prožívání těchto postojů.

5.1. Pocit štěstí

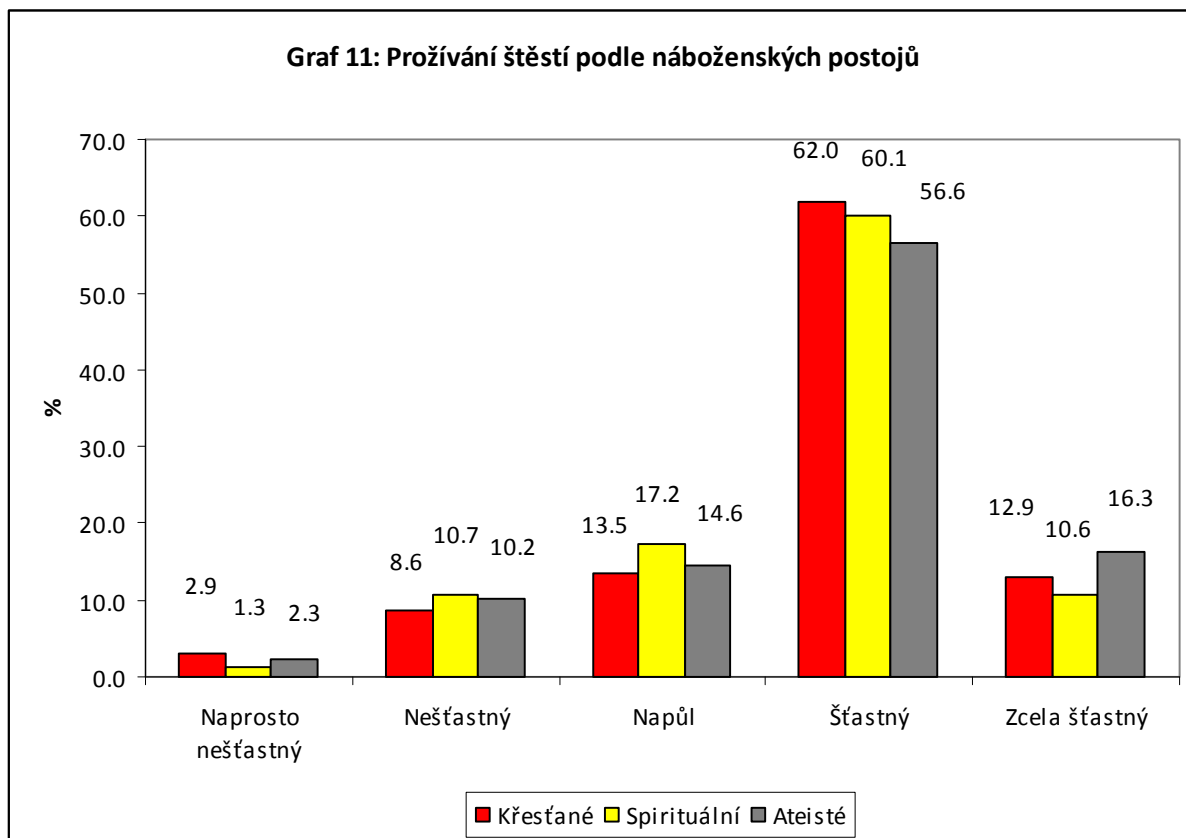
Dotazovaní studenti byli požádáni, aby na škále 1 až 7 zaznamenali, jak šťastní se nyní cítí ve svém životě. Mezi českými středoškoly převažují spíše jedinci šťastnější více než 70 procent dotazovaných vybralo odpověď na pozitivní straně škály a desetina se označila za „zcela šťastné“. Pouze méně než 2 procenta dotázaných se označila za „naprosto nešťastné“. Dívky jsou obecně šťastnější než chlapci, výjimkou je však krajní kategorie „zcela šťastný“, kde převažují chlapci.

ZDROJ: KAM 2011

Z hlediska našeho tématu je však především důležité, zda pocity štěstí, které dotazovaní prožívali, nějak souvisí s jejich náboženskou orientací a tím, čemu věří. Statistické testy naznačují, že tomu tak je. Pro zjednodušení jsme spojili odpovědi 2 a 3 do kategorie „nešťastný“ a odpovědi 5 a 6 do kategorie „šťastný“.

Jak ukazuje graf 11, vztah mezi náboženskými postoji a pocitem štěstí je komplikovaný. Za šťastné se celkově označilo 75 procent „věřících křesťanů“, 73 procent „ateistů“ a 70 procent „spirituálních jedinců“ (součet kategorií šťastný a zcela šťastný), nemůžeme však z toho usoudit, že „křesťané“ jsou nejšťastnější, protože méně často než „ateisté“ vybírali možnost „naprosto šťastný“. Podrobnější analýzy naznačují, že mezi „křesťany“ a „ateisty“ jsou rozdíly v pocitu štěstí zanedbatelné (nejsou statisticky signifikantní), avšak „spirituální jedinci“ jsou celkově o něco méně šťastní než ostatní.

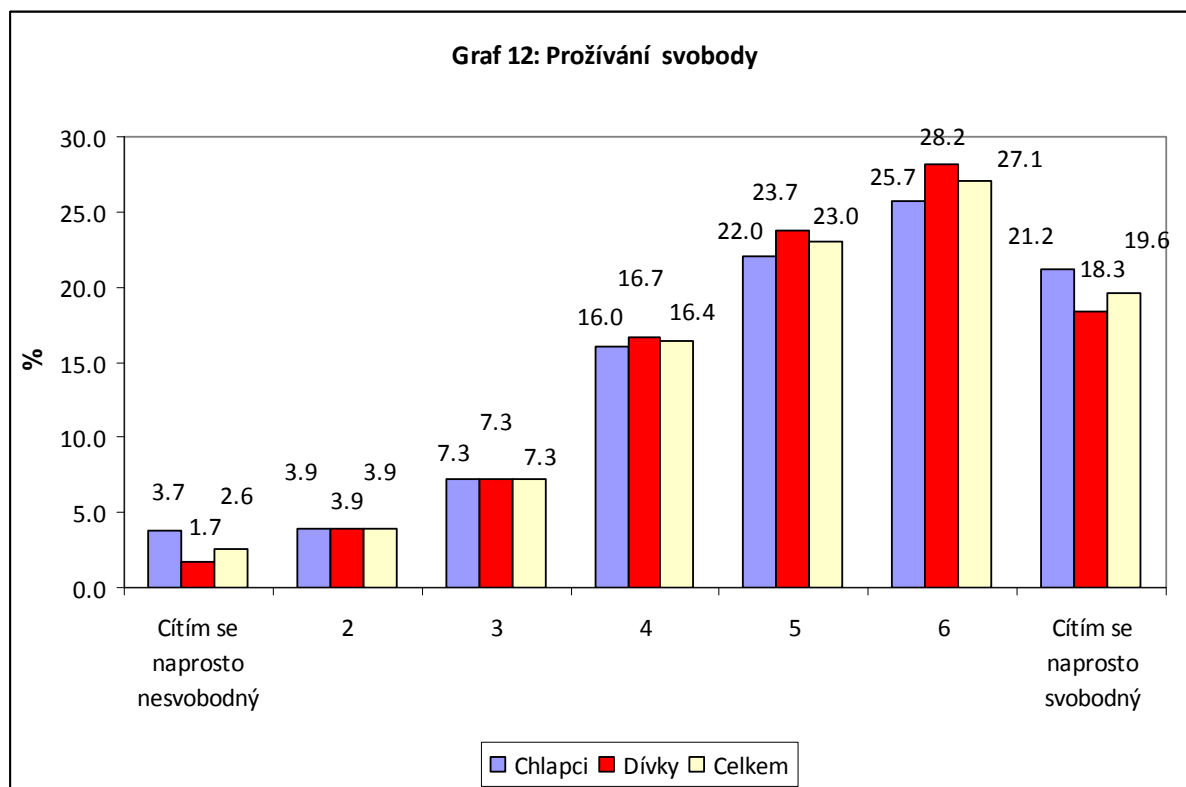

ZDROJ: KAM 2011

Jak důležitá je tedy víra v Boha pro pocit štěstí? Dotazovaní studenti měli vybrat tři lidi nebo věci, které jim dávají pocit štěstí, a víru v Boha jako jeden z prvků štěstí uvedlo 7 procent dotazovaných studentů. Na první místě ji uvedla dvě procenta dotazovaných. Z jedinců, které jsme zařadili do kategorie „věřící křesťané“ (uvedli, že věří v Boha a že věří, že Ježíš je Boží Syn a Spasitel), Boha jako zdroj štěstí uvedla necelá polovina (48 %).

5.2. Pocit svobody

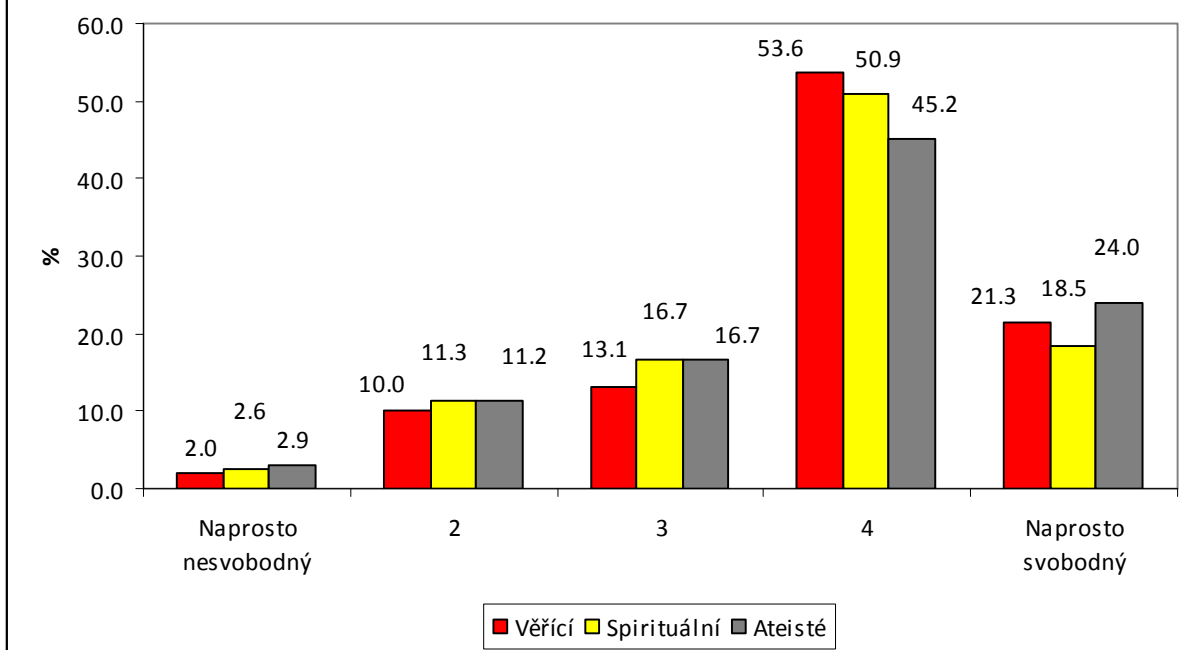
Mezi českou mládeží rovněž jednoznačně převažuje pocit svobody. 70 procent dotazovaných studentů tak vybrali jednu z odpovědí na pozitivní straně škály, 20 procent odpovědělo, že se cítí naprosto svobodní. Dívky se cítí obecně svobodnější než chlapci, výjimkou je kategorie „naprosto svobodný“, kterou častěji vybírali chlapci.

ZDROJ: KAM 2011

Stejně jako v případě štěstí, i v případě svobody platí, že míra, v níž mladí lidé svobodu prožívají, souvisí s jejich náboženskými postoji a vírou. Jak ukazuje graf 13, nejvíce svobody prožívají „věřící“ křesťané. Celkem 75 procent z nich uvedlo, že se cítí naprosto svobodní nebo svobodní, zatímco mezi „spirituálními“ a „ateisty“ tak odpovědělo jen 70 procent. 6 procent dotazovaných pak uvedlo, že jim pocit svobody dodává Bůh, jako první volbu ho zvolila 4 procenta dotázaných.

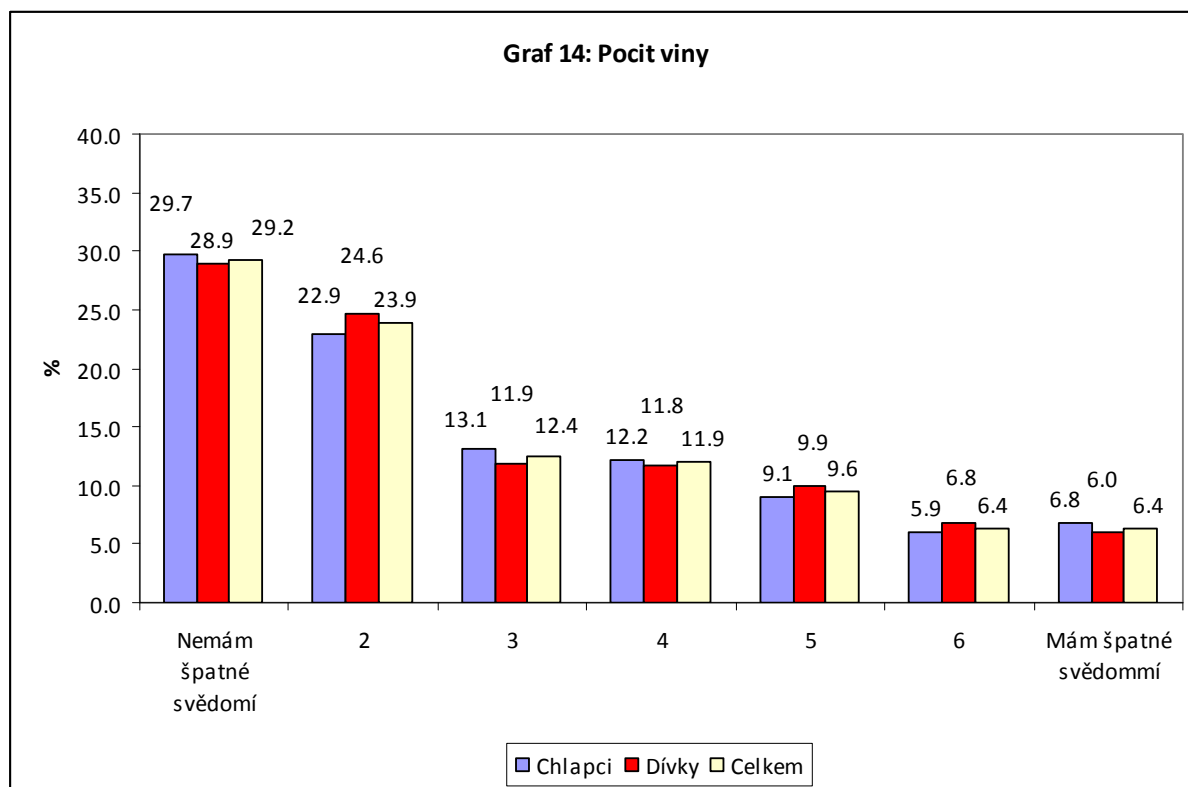
Graf 13: Prožívání svobody podle náboženských postojů

ZDROJ: KAM 2011

5.3. Pocit viny

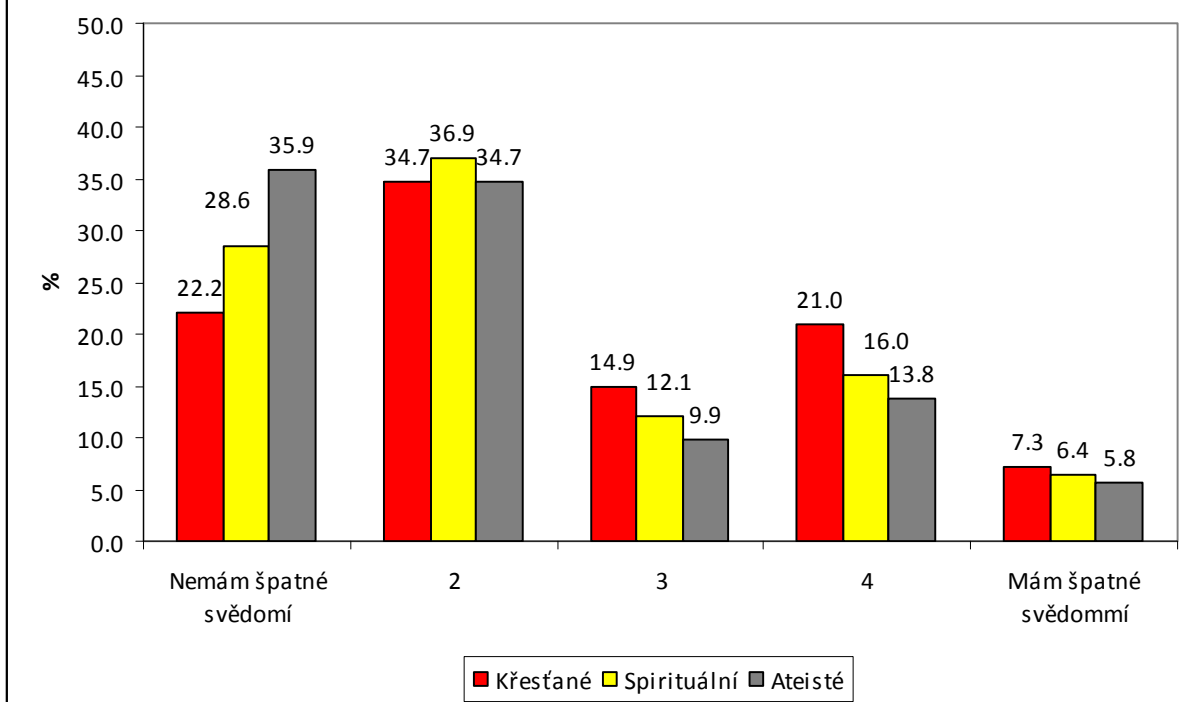
Ani v případě pocitu viny, není špatné svědomí převažující postoj mezi mladými Čechy. Celkově 35 procent respondentů odpovědělo, že nemají špatné svědomí, a plných 30 procent vybralo krajní kategorii „nemám špatné svědomí“. Na rozdíl od pocitu svědomí a svobody, data neukázala rozdíl mezi chlapci a děvčaty.

ZDROJ: KAM 2011

Pocit viny velmi úzce souvisí s náboženskou orientací jedince. Nejméně pocit viny prožívají „ateisté“, mezi nimiž 70 nemělo špatné svědomí a 35 procent vybralo krajní kategorii a uvedlo, že vůbec nemá špatné svědomí. Mezi spirituálními netrpělo pocitem viny 65 procent. Ve srovnání s tím uvedlo jen 56 procent „věřících křesťanů“, že nemá špatné svědomí. Přestože křesťané trpí častěji než ostatní skupiny pocitem viny, 57 procent z nich uvedlo, že jim Bůh pomáhá vypořádat se se špatným svědomím. Celkově 9 procent ze všech dotázaných uvedlo, že jim Bůh pomáhá vypořádat se špatným svědomím.

Graf 15: Pocit viny podle náboženských postojů

ZDROJ: KAM 2011